

vindt men in de geschiedenis der ikonen en kerkelijke fresco's de geschiedenis van het Russische denkleven door de vele eeuwen heen weerspiegeld.

Vóór de Russische revolutie hoorde men in West-Europa weinig over de ikonen. Ook geraakten er maar een klein aantal in West-Europeesch bezit. Geen wonder was dit. De oude ikonen vormden een gewijd patrimonium van de Grieksch-Katholieke kerk, welks kunstwaarde voor de popes, die er over waakten, meestentijds niet de geringste beteekenis had. Door rook en ouderdom waren zij geworden wat Bunin noemde „ikonen, zwarte planken, ellendige symbolen van God's macht." De vóór den wereldoorlog schuchter begonnen exploratie van den Russischen ikonen-rijkdom door eenige museumdirecteuren, werd echter zoodra de Sovjets hun politiek overal konden doorvoeren met kracht voortgezet. „Nu zij," zegt een deskundig schrijver, „gereinigd zijn, verkrijgt de decoratieve schoonheid der groote ikonen in het Russische Museum te Leningrad, waar er 3000 hangen, zoo groote aantrekkingskracht, dat de belendende galerijen, die de moderne schilderijen herbergen, bleek schijnen en daarnaast neerdrukkend werken."

Het minutieuze reinigings- en classificeeringswerk, dat volgens de schrijvers thans plaats heeft, legt met de ikonen een maar slecht gekend en zeer omvangrijk gebied der menschelijke oude cultuur voor ieder open. De geringere aandacht, die het nieuwe bewind uit zijn aard besteedt aan de popocratie, welke in het nog steeds half-middeleeuwsche Rusland der Tsaren op alle manieren moest worden naar de oogen gezien, doet dit voor kunst en geschiedenis zoo belangrijke herstelwerk gemakkelijker tot zijn recht komen.

Het blijkt nu, dat talrijke ikonen niet alleen in de oorspronkelijke verven verschillen van de later aangebrachte bovenschildering, maar dit zelfs doen in de vormgeving, de lijn, zoodat er meermalen iets geheel anders te voorschijn treedt bij deskundige restauratie dan „het schilderij", dat men eeuwen lang had gekend. In deze jaren komen de ikonografen herhaaldelijk tot de verblijdende ontdekking, dat in haar dateering de traditie der kerkelijke bedienaars juist was geweest dan die van de wetenschap, maar dan wel te verstaan met betrekking tot de onherkenbaar overschilderde onderlaag. Menigmaal bleek een ikoon, die door den pope op grond van overlevering werd gesteld op 1400 of 1500, maar die naar den stijl (van de bovenlaag) aan een meester van de 18e eeuw moest worden toegeschreven, werkelijk zoo oud te zijn als de pope, overigens volkomen ter zake onkundig, gezegd had.

Wat wij hier door afbeeldingen trachten te laten zien is dus maar zeer flauwe afschaduwing van den grooten ikonen-rijkdom, waar vooral in de laatste jaren Rusland over beschikt.
